

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. דעבד ליה שמירה פחותה ולא עבד ליה שמירה מעולה ... אחד תם ואחד מועד ששמרן שמירה פחותה.....1
- ב. אפוטרופסים משלמין מן העלייה ואין משלמין כופר.....2
- ג. דכ"ע כופרא כפרה הוא ... בדניזק שיימינן ... שור של שני שותפין ... משלם האי כופר והאי כופר.....2
- ד. חייבי ערכין ממשכנין אותן.....4
- ה. חייבי הטאות ואשמות אין ממשכנין אותן.....4
- ו. ובעי משכוניה.....5
- ז. שאלו בחזקת תם ונמצא מועד בעלים משלמין חצי נזק ושואל משלם חצי נזק הועד בבית שואל והחזירו לבעלים בעלים משלמין חצי נזק ושואל פטור מכלום.....6
- ח. מניין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו מניין שמוציאין מזה ונותנים לזה.....9
- ט. הועד בבית שואל והחזירו לבעלים בעלים משלמין חצי נזק ושואל פטור מכלום ... רשות משנה ... ורישא ... דכל מקום שהולך שם בעליו עליו.....11
- י. שור האצטדין אינו חייב מיתה.....12
- יא. לגבי מזבח ... כשר ... אנוס הוא.....13
- יב. מן הבהמה להוציא את הרובע ואת הנרבע מן הבקר להוציא את הנעבד מן הצאן להוציא את המוקצה ומן הצאן להוציא את הנוגח.....13
- יג. רובע עשה בו אונס כרצון נוגח לא עשה בו אונס כרצון.....14

דף מ.

א. דעבד ליה שמירה פחותה ולא עבד ליה שמירה מעולה ... אחד תם ואחד מועד ששמרן שמירה פחותה

להלן דף מה: יבואר בעזה"ת שאין¹ האדם מתחייב בנזקי בהמתו אלא כשלא שמרה כראוי, אבל כשמרה כראוי ויצאה והזיקה פטור. ואיזוהי

¹ שו"ע ונו"כ שצו ב

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

שמירה כראוי, שור המועד², וכן לגבי נזקי שן ורגל שהם מועדים מתחלתם, די להם בשמירה פחותה, שיכולה לעמוד ברוח מצויה, אף על פי שאינה יכולה לעמוד ברוח שאינה מצויה. אבל ב שור תם צריך שמירה מעולה, והיינו בדלת שיכולה לעמוד גם ברוח שאינה מצויה³.

ב. אפוטרופסים משלמין מן העלייה ואין משלמין כופר

כבר התבאר לעיל דף לט: ששור של חרש שוטה או יתומים קטנים והועד בו שלשה ימים ואחר כך הזיק י"א⁴ שמשלם נזק שלם מן היפה שבנכסי אפטרופין, ולכשיגדלו היתומים יעשו דין עם האפטרופין וישלמו להן. וי"א⁵ שאם עדיין הוא תם אינו משלם כלל, ואם הועד שלושה ימים, ואח"כ נגחו נפרעין מעליית יתומים⁶.

אולם אם המית⁷ אדם למרות שאם המיתו נסקלין, אין האפטרופין והיתומים⁸, משלמין את הכופר, שהכופר כפרה הוא, והקטנים או החרשים והשוטים אינן בני חיוב⁹, כדי שיהיו צריכין כפרה.

ג. דכ"ע כופרא כפרה הוא ... בדניזק שיימינן ... שור של שני שותפין ... משלם האי כופר והאי כופר

² שו"ע ונו"כ שם א ושצד ב

³ שם וכמו שנתבאר בסמ"ע דילפינן מקראי.

⁴ רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק ו הלכה ד

⁵ השנות הראב"ד טור תו ובר"ח ז"ל דפסק בר' יוחנן וכן כתב הרשב"א ז"ל בחידושו והרא"ש בשם הרב מהר"י אברצלוני והכריח הוא ז"ל כוותיה ורבינו ירוחם שם ומה שיש לעמוד ע"ד הרא"ש ז"ל בזה יעויין במהריב"ל ח"ג סי' ל"ה ובס' פלפולא הריפתא ובפרט דיש מ"ס בדבריו במ"ש והיה קשה לו ובשביל קושיא זו הפך דברי ר"י וצ"ל דבשביל קושיא זו

⁶ וגובין הנזק מנכסי הקרקע של יתומים אבל תם דגביתו מגופו הוא והוא מטלטלין אין מעמידין אפוטרופוס לכך כדאמרינן בפרק קמא (יד:) שוה כסף מלמד שאין בית דין נזקקין אלא לנכסים שיש להם אחריות ואוקימנא בדיתמי עכ"ל. ב"י שם

⁷ רמב"ם שם פרק י הלכה ו

⁸ היינו לדעת הטור שמשלמים מעליית יתומים.

⁹ וכתב ד הרב מהרש"ל ז"ל בפס' ט"ו דהאי אפוטרופוסים היינו שמינו אותו הבי"ד על חש"ו והוא הדין למי שהלך למדינת הים דלאו בר חיובא דכל דין חרש יש לו וכו' אמנם אם מינה אבוהון דיתמי אפוטרופוסים על בניו על כל נכסיהם ואף השור בכלל משלמים כופר היכא דפשעו וכו' יעו"ש.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

כבר התבאר במסכת כתובות דף לו: ששור¹⁰ שהמית את האדם בכל מקום, בין גדול בין קטן בין עבד בין בן חורין אחד תם ואחד מועד הרי זה נסקל, ואם המית את הגוי פטור כדיניהם. ואם המית שלוש פעמים נאמר בתורה (שמות כא פסוק כט) וְגַם בְּעֶלְיוֹ יוֹמַת מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ שְׁחִיב מִיתָה זֶה בְּיַד שָׁמַיִם¹¹, ואם נתן כופר הנהרג נתכפר לו, שנאמר שם (פסוק ל) אִם בָּפַר יוֹשֶׁת עָלָיו וְנָתַן פְּדִיָּן נִפְשׁוֹ כָּכָל אֲשֶׁר יוֹשֶׁת עָלָיו

ושור של שני שותפין שהרג, כל אחד מהן משלם כופר שלם שהרי כל אחד מהן צריך כפרה גמורה¹².

זה שנאמר בתורה (שמות כא פסוק כט) וְגַם בְּעֶלְיוֹ יוֹמַת מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ שְׁחִיב מִיתָה זֶה בְּיַד שָׁמַיִם, ואם נתן כופר הנהרג נתכפר לו.

וכבר התבאר לעיל דף כז: כמה הוא הכופר¹³, בשור מועד שהרג אדם, כמו שיראו הדיינין שהוא דמי הנהרג הכל לפי שווייו של נהרג שני' (שמות כא פסוק לב) וְנָתַן פְּדִיָּן נִפְשׁוֹ כָּכָל אֲשֶׁר יוֹשֶׁת עָלָיו, וכופר העבדים בין גדולים בין קטנים זכרים או נקבות הוא הקנס הקצוב בתורה (שם פסוק לב) אִם

¹⁰ רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק י הלכה א ד

¹¹ כמבואר בכתובות שם וכן כתב הר"ן דליכא למימר יומת ממש דמות יומת המכה רוצח הוא כתיב על רציחתו אתה הורגו ואי אתה הורגו על רציחת שורו וכו' והוא גמרא ערוכה במסכת סנהדרין פ"ק דף ט"ו דמבואר הדבר שם דגם בעליו יומת דכתיב לכמיתת בעלים כך מיתת השור הוא דאתא מה מיתת בעלים בסנהדרין כ"ג כך מיתת השור כדאמרו במשנה ופריך תלמודא שם דאימא לקטלא הוא דאתא ומסיק אלא אמר חזקיה וכן תנא דבי חזקיה מות יומת המכה רוצח הוא על רציחתו אתה הורגו ואי אתה הורגו על רציחת שורו כלומר ואין לו חיוב מיתה בידי אדם כלל אף שלא נתן כופר דלא כדקס"ד מקודם דאם נתן כופר פטור ממיתה אבל אם לא נתן כופר חייב חנק כמ"ש רש"י ז"ל התם. וכתבו התוס' שם בד"ה אימא לקטלא הוא דאתא וכו' דלמיתה בידי שמים דרשינן ליה ליומת דאין מקרא יוצא מידי פשוטו דמשמע דבעלים חייבין מיתה וכו' והיינו מיתה בידי שמים וכ"כ התוס' בפ' אלו נערות דף ל"ו ע"ב בד"ה לפי שמצינו וכו'.

¹² כתב המ"מ לשון הגמרא ולא פשמוה. ונראה דעת רבינו ז"ל בזה כיון דפשיטא לן שחייבין בכופר וכדקאמר כיצד משלמין כופר וקיימא לן דכופרא כפרה חייבין הן להביא כפרתן והולכין בה להחמיר ואין זה כשאר ספק ממון דלקולא לנתבע, אלא הרי זה כספק איסורא. וכיוצא בזה בתוס' בכתובות דף ל' ע"ב ד"ה זר שכתבו גבי ספק תרומה כיון שהוא משום כפרה ספקו להחמיר יעו"ש. ומהר"ם גאלאנטי ז"ל שם בספר זבח השלמים אף על גב דהסכים בזה לענין דינא מ"מ דן כותיהו ולא מטעמיהו אלא כתב ז"ל דאיפשיטא הבעיא דחייבין ב' כופרים במה ששאל לו הבעיא האחרת אי ממשכנזין להייבו כופר דנימא כחטאת ואשם דמי ואין צריך או דילמא דקיל להו לאינשי וצריך למשכנו והצד הב' אינו להכחיש הראשון דהוא כפרה אלא אף על גב דהוא כפרה משמע להו לאינשי כיון שהוא לחבריה וכו' וכיון שכן איפשיטא קמייתא כיון דכחטאת ואשם יש לדמותם וכשם דבענין חטאות קי"ל דהמוציא כפר אם הוציאו שנים כל אחד חייב ה"נ וכ"כ במעשה רקח.

¹³ רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק יא הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

עָבַד יָגַח הַשּׁוֹר אוֹ אִמָּה כֶּסֶף שְׁלֹשִׁים שֶׁקָּלִים יִתֵּן לְאֹדְנָיו בֵּין שֶׁהִיָּה הַעֲבֵד שׁוֹה מֵאָה מִנָּה בֵּין שְׁאִינוֹ שׁוֹה אֵלָּא דִּינָר.

ד. חייבי ערכין ממשכנין אותן

חייבי ערכין ודמים¹⁴ לאחר האומדן¹⁵, ממשכנין אותן¹⁶, ולוקחין מהן בעל כרחן מה שנדרו¹⁷, ואינן חייבין להחזיר להם המשכון ביום או בלילה, ומוכרין כל הנמצא להם מן הקרקע ומן המטלטלין מכסות וכלי תשמיש הבית ועבדים ובהמה ונפרעין מן הכל, ואין מוכרין לא כסות אשתו ולא כסות בניו ולא בגדים שצבען לשמן ולא סנדלים חדשים שלקחן לשמן, וכן המקדיש כל נכסיו לא הקדיש את אלו.

ה. חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן

¹⁴ רמב"ם הלכות ערכין וחרמין פרק ג הלכה יד

¹⁵ ע' בתוספתא כאן פ"ד דסתרי אהרדי דברישא אמר דממשכנין ובסיפא אמר דאין ממשכנין וצ"ל דנ"מ בין קודם אומדנא לאחר אומדנא דקודם אומדנא עדין אין יכולין למשכנו דאף דהא מבואר ערכין דף כ' ע"ב דאשתעבדי משתעבדי נכסים למפרע מכל מקום כיון דאי מיית פקע חיובא ממנו דאין דמים למתים אין ממשכנין אותו על הספק ע' בב"ב דף ל"ד ע"ב לא תפסינן ובירוש' סנהדרין פ"ו גבי מגדף ותפסין בר נש בשוקא ובירוש' סוטה פ"א ומבזין על הספק והנה גם לב"ת ע' ר"ה דף ד' ע"א דחשיב גם חייבי דמים ולק' בדברי רבינו בהל' מעה"ק פ"ד הי"ג אך נראה דזה רק לאחר שאמדוהו אבל קודם לזה לא עבר אך י"ל דיש נ"מ בין היכא דאמר דמי עלי או דמי פלוני עלי דגבי דמי עלי שפיר עבר בב"ת על שלא עמד בבית דין לשומו ושם יש לומר דאף בפחות מג' רגלים עבר ע"ז כמו גבי צדקה דהא הוא קאי וכדרכא בר"ה דף ו' וע' כאן דף כ' ע"ב עלי להביאו ולכא' קשה הא בל"ז הוא מחויב להביאו דעבר בב"ת ובעשה אך י"ל דכאן ההבאה הוא דבר בפ"ע וע' רש"י מנחות דף ק"ח ע"ב ד"ה זה אך שם י"ל דנ"מ דצריך הוא שיהיה שוה מנה כמו זה השור ע"ש דאמר ודמיו עלי וה"נ אם אמר במנה גם י"ל דהוה כמו מפורש דעבר מיד וכמש"כ הר"ן בנדרים דף ד' ע"א וכן הוא בירוש' ר"ה פ"א ה"א גבי הרי עלי עולה ע"מ להקריבה בב' בשבת ע"ש וכן י"ל דגם ממשכנין ע"ז בנדר כפיה שיעמיד עצמו לשומו אבל אם אמר דמי פלוני עלי לא שייך זה וכ"כ בזה. צפנת פענח שם.

¹⁶ דכיון דלא אתי לכפרה לא חמירא ליה ולא יביאן מעצמו וה"ה חייבי דמים. ולא ידעתי שיעור זה למתי ממשכנין אותו, דאין סברא לומר דמיד שנדר ולא הביא ילך הגזבר למשכנו דאין זה סברא, ויראה לי דעד שיעבור בבל תאחר אין ממשכנין אותו דערכין ודמים הרי הן בבל תאחר. ויותר נראה דרק עד רגל ראשון ממתינין לו כיון שעובר בעשה אם לא הביא ברגל ראשון כדאמרינן בר"ה [ו'] א, וגם אחייבי ערכין קאי כמ"ש הרמב"ם בפ"ד ממעה"ק ע"ש. ערוך השולחן העתיד הלכות ערכין וחרמין סימן לו סעיף יב

¹⁷ ועיין חדושי הגר"ז מסכת ערכין דף כא עמוד א יש להסתפק אם הוא דין כפיה בעלמא הך דממשכנין או דין גביה, וברבנו גרשום מבואר דהגזבר הוא הממשכן, ומוכח דהוא דין גביה, דאם מדין כפיה הרי ב"ד הם הכופין ולא הגזבר, והוכיח ממש"כ רבינו פה ואינן חייבין להחזיר להם המשכון ביום או בלילה, ע"כ, ואם מיירי מדין גביה מה שייך החזרה ביום ובלילה, וע"כ דהוי רק דין כפיה בעלמא.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

כל חייבי¹⁸ עולות ושלמים ממשכנין אותם, אף על פי שאין מתכפר לו עד שירצה שנאמר (ויקרא פרק א פסוק ג) לְרַצְנוּ כּוּפִין אוֹתוֹ עד שיאמר רוצה אני.

אבל חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן¹⁹ הואיל והם מעוכבי כפרה אין חוששין להם שמא יפשעו וישהו קרבנותיהן, חוץ מחטאת נזיר²⁰ הואיל ואינה מעכבתו מלשתות יין שמא יאחר אותה לפיכך ממשכנין אותו עליה.

ו. ובעי משכוניה

אף על פי²¹ שהתבאר שהכופר כפרה הוא, ממשכנין את מי שנתחייב²² בכופר בעל כרחו.

¹⁸ רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק יד הלכה יז

¹⁹ כתב הרמב"ן בפ' ארבעה וחמשה שיש מפרשים דלא מחלקינן בין חייבי חטאות ואשמות לחייבי עולות ושלמים אלא קודם זמנן דבהני ממשכנין כי היכי דלא ליפשע ובהנך לא פשע אבל לאחר שעברו ג' רגלים בכולם ממשכנין וכופין נמי במילי ושוטי דבכולהו כתיב ועשית וכענין שאמרו בשאר מצות מכין אותו עד שתצא נפשו ודבר נכון הוא ע"כ ועיין במ"ש התוס' פ"ק דר"ה (דף ו') ד"ה יקריב. והא דאמרינן דחייבי חטאות אין ממשכנין אותן היינו דוקא באומר דלא ניהא ליה בכפרה אבל במי שהוא סבור שהוא פטור ומן הדין חייב ממשכנין אותו בעל כרחו התוס' ריש פ"ג דכריתות ד"ה או דלמא ובר"פ האשה רבה ד"ה ר"מ ואף על גב דאינהו קיימי אליבא דר"מ ואנן לא קי"ל כוותיה מ"מ בהך מילתא לא פליגי עליה רבנן ויש ללמוד מדר"מ לרבנן היכא דהוא סבר דפטור ומן הדין חייב. אף באשם פעמים דממשכנין כגון אשם נזיר וטמא ואשם מצורע כ"כ הלח"מ פ"י מהל' נזירות ד"ה אבל האשם. משנה למלך שם

²⁰ ויש מי שכתב דגם באשם לפעמים ממשכנין אשם נזיר טמא ואשם מצורע (מל"מ), ובערכין שם משמע דעולת מצורע אין ממשכנין (כ"מ), והרמב"ם לא ס"ל כן דזהו אליבא דיהודהי ע"ש. ערוך השולחן העתיד הלכות מעשה הקרבנות סימן צב סעי' ח

²¹ רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק י הלכה ד

²² ופירשו בתוספות בד"ה חייבי כופר דביורשי הניזק מיבעיא ליה אם יכולין למשכנו ונראה מדבריהם דפשיטא דאילו לא רצה לשלם ב"ד מגבין וממשכנין כשאר נזקין דעלמא ע"כ בחידושי הרשב"א ז"ל ונראה שזה דעת רבינו ז"ל. מ"מ שם. מה שדקדק הרשב"א מדברי התוס' אינו מוכרח כ"כ דאפשר דכוונתם לומר דבעי נמי ביורשי הניזק כלומר הבעיא הוי בכל בין בבית דין בין ביורשי הניזק אם ימשכנו אותו כמו הגזבר אותם ולצד דאמרינן דאין ממשכנין לא ימשכנו אותו לא בית דין ולא יורשי הניזק ומכל מקום כיון דרשב"א דקדק כך אין להשיב עליו ודבריו דברי אלהים חיים אבל מ"ש ה"ה ז"ל דדעת רבינו כן קשה קצת בעיני דאיך רבינו לא הזכיר כלל מהבעיא אלא הצד הפשוט הזכיר וענין הבעיא אם יכולים למשכנן יורשי הניזק או לא לא הזכיר לכך נ"ל דרבינו ז"ל אית ליה דהבעיא הוי בכל גוונא בין בב"ד בין יורשי הניזק ותפס לה רבינו האי בעיא לחומרא כי היכי דתפס בעיא אחריתי לחומרא משום דהוי כפרה ופסק שכל אחד מהשותפין ישלם כופר ה"נ הכא אית ליה דכיון דהוי ענין כפרה ואפשר שיפשע ולא יביא משום דהוי לחבריה ולא לגבוה פסקינן לחומרא שממשכנין אותו. לח"מ ולענ"ד נראה דלא קשה מידי דכיון שאמר ממשכנין בעל כרחו דהיינו הבי"ד כמ"ש הר"מ ז"ל ממילא נשמע דדוקא בי"ד ממשכנין אבל יורשי הניזק לא דאל"כ ליאשמועינן רבותא יורשי

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ז. שאלו בחזקת תם ונמצא מועד בעלים משלמין חצי נזק ושואל משלם חצי נזק הועד בבית שואל והחזירו לבעלים בעלים משלמין חצי נזק ושואל פטור מכלום

המוסר בהמתו²³ או שאר חפציו לשומר, מסתמא²⁴ קיבל עליו השומר²⁵ לשמור שלא יזיק אחרים ושלא יזקק ע"י אחרים, ואם היה השור ידוע כנגחן, מסתמא אינו מקבל עליו אלא שלא יזיק, אבל לא עלה על דעתו שצריך שמירה שלא יזקק²⁶.

הניזק ופסק רבינו ז"ל לקולא דיורשי הניזק אין ממשכנין כיון דהא מיהא יכול למשכן ע"י ב"ד ולמה להו למשכן על ידן. הלכה למשה שם וכתב למסקנא באופן דלהרב קרית ספר והלח"מ ומוהר"ם גאלאנטי הבעיא הוי בין בבי"ד בין ביורשי הניזק ומספק ממשכנין ולמהרש"ל ז"ל בבי"ד פשיטא דממשכנין אבל הבעיא הוי ביורשי הניזק ומספק הם נמי ממשכנין אבל להרב המגיד ז"ל בדעת רבינו דוקא בבי"ד ממשכנין כשאר נזיקין כמ"ש הרשב"א בדעת התוס' אבל יורשי הניזק נראה דכיון דספק הוא אין ממשכנין הם דאין לומר בהם דאולינן לחומרא כיון דעל הבי"ד מוטל דבר זה למשכנן וימשכנו אותו ע"י ב"ד וכיון דאפשר לתקוניה ע"י ב"ד לית לן למיזל בזה לחומרא.

²³ שו"ע ונו"כ שצו ח ושמו א ואם הוזקה, כתב המאירי (ב"ק דף יג ע"ב), שאם הוזקה מצד שור של אחרים מצד פשיעת השומר חייב השומר לבעלים בכל הנזק, והוא גובה מן המזיק כדינו, ואם שלא בפשיעת השומר, הרי הוא אונס, והשואל חייב בכל, ושאר השומרים פטורים, אלא שהבעלים גובים מן המזיק כדינם, ואם הוזקה מצד שורו של שומר, אם בפשיעה חייב בכל, ואם באונס, שואל חייב בכל, ובשאר שומרים חייב השומר כדין מזיק, והיינו בתם חצי נזק ובמועד נזק שלם.

²⁴ לאפוקי אם התנו ביניהם שאינו מקבל רק שלא יזקק, או רק שלא יזיק, הכל לפי תנאם, כמבואר בסימן שמו, וכתב הסמ"ע (שם סק"ב) שכל שפירש שמקבל שמירה שלא יזקק, הרי זה כפירש שאינו מקבל שמירה שלא יזיק, וכן להיפך. ומבואר שם שאף אם התנה שאינו מקבל שמירה שלא תזקק, אם הוזקה ע"י בהמתו של שומר, חייב השומר כדין מזיק, וכתב הסמ"ע דהוי כאילו הוזק שורו של אחרים, ונראה שאם הוזקה ע"י בהמה של אחרים, אין השואל חייב יותר ממה שהמזיק משלם, דלחכי אהני תנאו.

²⁵ כתב החזו"א (ב"ק סימן ז סק"ו) דמשמע שחייב שמירה מנזיקין תלוי בקבלת השומר, ולכאורה איך מועיל קבלתו להתחייב לכל העולם בדבר שאינו שלו, והיה אפשר לומר שחייבו כלפי הבעלים וכלפי הניזק מדר"נ. אבל א"א לומר כן, וע"כ צ"ל שא"צ שיהא ממונו ממש, אלא מי שעליו מוטל שמירת הבהמה, ואם לא נתרצה בעת קבלת השמירה להתחייב בשמירה שלא יזיק, אינו מתחייב בע"כ ונשאר החיוב על הבעלים, ואם מקבל עליו השמירה מסתלק הבעלים מהחיוב ונשאר על השומר כדיבור בלבד, ועיי"ש (סק"ח) בדין שמירת שור תם. ועפ"י כתב (שם בס"ק יד) שאפילו היה שמירה בבעלים חייב השומר, שאין חיוב נזיקין כלפי הבעלים, אלא כלפי הניזק. וכל זה לדעת הרמב"ם, אבל הראב"ד (בפ"ד מה' נזקי ממון ה"י) כתב שמסתמא אין השומר מקבל עליו שמירה על מה שיוזק אא"כ קיבל עליו בפירוש, ועי' בנו"כ (שם), ובאבן האזל (פ"א מה' נזקי ממון) האריך לבאר פלוגתת הרמב"ם והראב"ד בחיוב שומר בנזיקין אם הוא מדין בעלות, עיין שם.

²⁶ שו"ע ונו"כ שצו ח, דמסתמא לא קיבל עליו לשמור אלא למה שהיה מוחזק שצריך שמירה, והיינו שלא יזיק לאחרים, ולא סלקא דעתיה שצריך שמירה שלא יזקק ע"י אחרים, שאין שור אחר מתייצב כנגדו מחמת פחדו, סמ"ע (ס"ק מז) עפ"י פירש"י (ולפי"ז היינו דוקא שלא יזקק ע"י שור אחר, אבל שלא יזקק מנזיקין אחרים צריך

תרימות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

הזיקה הבהמה כשהיא ברשות השומר, השומר חייב בתשלומי הנזק כדין הבעלים²⁷, והבעלים פטור²⁸, וצריך השומר לשלם לניזק, ואינו יכול לומר לבעלים הרי השור שלך ומה שתתחייב אשלם לך²⁹.

וכל זה בשאר נזקים אבל בנזקי קרן, אם שאלו בחזקת³⁰ תם ונמצא מועד, אם ידע השואל שהוא נגחן, כגון שלא ידע שנגח ג' נגיחות אלא ב'³¹, הבעלים משלמים חצי נזק, שכל מקום שהוא הולך הרי שם בעליו עליו³², והשואל י"א שמשלם חצי נזק כפי שווי השור³³, שאפילו היה תם כמו שעלה בדעתו

שמירה, וע"ז מוטל על השומר לשמור, וכתב בערוה"ש דהיינו דוקא בשומרים, אבל בשוכר ושואל אף בכה"ג חייב, שהרי למלאכה קיבלו וממילא נתחייב בשמירתו, אבל בשם ש"מ ומעיו"ט כתב שגם שואל ושוכר פטורים, וסיים בצ"ע לדינא.

²⁷ שו"ע ונו"כ שם כ.

²⁸ לדעת הרמב"ם והשו"ע משמע שאף אם אין לשומר לשלם פטור הבעלים, דלא כראב"ד ועי' נה"מ (סימן עז סק"א).

²⁹ בשו"ע כתב ואם אחר שהזיק התם ברשותו אומר לבעלים הרי שלך לפניך, לא אמר כלום, שהרי ב"ד לוקחים אותו להשתלם מגופו, וכתב הסמ"ע (ס"ק יז) דדוקא בתם שמשלם מגופו דינא הכי (בפרישה הוסיף, ומש"ה אין השומר יכול לומר הש"ל ואני אתפטר עם הניזק, שודאי לא יחזור הניזק אלא על שור זה), משא"כ במועד יכול השומר לומר הש"ל ואני אתפטר עם הניזק, ע"כ (עי' שו"ת שו"מ מהדו"א ח"ב סימן קלה), ולכאורה צ"ע אם באמת יתפטר, מה איכפת ליה לבעלים אף בתם, וע"כ נלענ"ד כונת השו"ע כמ"ש בפנים, שאינו יכול לומר הש"ל ואם יבא הניזק ותתחייב לשלם אשלם לך, שמכיון שתם משתלם מגופו הרי השור משועבד לניזק, ואין זו השבחה, אלא צריך השומר לעמוד בדין עם הניזק ולשלם לו כדי להפקיע שעבודו של ניזק, משא"כ במועד, אף אם יבא הניזק לבעלים לא יתחייב לשלם לו, שאין תביעתו אלא על השומר, וע"כ יתבענו לדין. ובערוה"ש (סעיף יז) פירש שבתם כשאין לשומר לשלם, כיון שהניזק גובה מגופו, נשאר חוב השומר לבעלים, אבל במועד כשאין לו לשלם, כיון שאינו יכול לגבות מהבעלים, נשאר חוב מהשומר לניזק. ועי' חו"א (בבא קמא סימן ז סק"ח), פתחי חושן חלק ג פרק ב הערה עב.

³⁰ רמב"ם הלכות נזקי ממון פרק ד הלכה ח

³¹ לפירש"י ולהר"ב תורת חיים אפי' נגח מאה נגיחות אלא שלא ידע שהועד בבעליו כדין מועד.

³² דאע"ג דקי"ל שאם הועד ומכרו חזר לתמותו דרשות משנה כמו שיתבאר בפ"י שאלה לאו שינוי רשות הוא. כס"מ שם. י דכוונת רבינו ז"ל לומר דהשואל היה ראוי שלא ישלם אלא החצי נזק בלבד והבעלים לא ישלמו כלל שאינו כמועד לזה אמר דמועד הוא שכ"מ שהוא הולך הרי שם בעליו עליו והם דברי רב פפא. לח"מ שם הלכה למשה שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

חצי נזק³⁴ היה משלם³⁵, שהרי ידע שהוא נגחין³⁶. וי"א³⁷ שהשואל פטור אלא אם תפסוהו בית דין כגון שהקדים הניזק לבית דין שיקבלו עדותו ותפסיה על פיהם³⁸ שאז גובים חצי נזק ומשלם השואל.

³⁴ והנראה בזה דהנהגה דקיי"ל דארבעה שומרים נכנסו תחת הבעלים ובמועד או בשן ורגל הבעלים פטורים והשומרים חייבים ומ"מ בתם כשפשע השומר גובין מגוף השור, וצריך ביאור מאיזה טעם גובין מהשור שהוא של הבעלים, כיון דהבעלים לא נתחייבו דהא במועד פטורים, ואפשר לומר דשור תם כיון דעיקר גביית השור הוא מגופו, ואם נימא דבמסרו לשומר אי אפשר לגבות מגופו, א"כ לא יהי' כלל להניזק ממה להשתלם, א"כ משום זה נופא לא נסתלקו כלל הבעלים מחיובם, דהא מה שלמדנו דארבעה שומרים נכנסו תחת הבעלים זהו מקרא דולא ישמרנו כמו שהבאנו בריש פ' א' מהמכילתא, וקרא דולא ישמרנו במועד כתיב דאם השומר נכנס תחת הבעלים הבעלים פטורים והשומר משלם, אבל בתם דאם לא יגבו מגופו לא יהי' להניזק ממה לגבות לא ילפינן מקרא דואם לא ישמרנו דכתיב במועד, ולכן הבעלים נשארו בחיובם אפי' כשמסרו לשומר, ואף דעכ"פ כשמסרו לשומר והשומר שמר ויצא והזיק בודאי פטורים הבעלים, ולא אמרינן בזה דהוי תחלתו בפשיעה דלא הוי לו רשות למסור, דכיון שמסרו לבן דעת שפיר הי' לו רשות ולא הוי פשיעה, אבל מ"מ לא נסתלקו הבעלים בתם מחיוב שמירתו. אבהא"ז שם

³⁵ ואע"ג שיכול השומר להודות ולהיפטר שהרי פלגא נזקא קנסא, הכא אין החיוב מצד השומר מידי, דהא בתם החיוב לשלם מגופו, ולהשומר אין חיוב רק מצד שהחיוב על הבעלים שמסר לשומר, והשומר משלם לבעלים [ועיי' ש"ך (חו"מ) סימן ת"א (סק"ה) ודוק בדבריו] א"כ למאי מהני הודאת השומר לפטור, הא החיוב לאו על תוריה, ויעוין שם דף ק"ח (ע"ב) תבעו שומר והודה כו' וכמו שהודה לאחר דמי, (והנמרא שהקשתה קאי לר' ישמעאל דסובר (שם ל"ג ע"ב) דמצי לסלק לניזוק בזווי) ומה שייד כאן מרשיע עצמו, הלא מה שהשור נופי' של ניזוק הוי קנס, ואין זה שלו. אור שמח שם. ועוד הרמב"ם לשיטתיה אזיל דכתב שם בפ"ב דהא דאמרינן מודה בקנס פטור היינו כשלא באו עדים אח"כ על דרך שיתבאר בפ"ג מהל' גניבה יעו"ש. הלכה למשה

³⁶ כתב מהרש"ל ז"ל דמירי שידוע שלא הוגד לו משעת נגיחה עד שיצא לבי"ד שהיה מועד וכיון שבכל אותו זמן לא הודה ולא הבריה אף על פי שהיה סבור שהוא תם חייב דלא שבית שיהיה נודע לו מיד אחר נגיחה אבל אם יכול לברר שנודע לו מיד אחר נגיחה כגון שאומר ראובן או שמעון הגיד לי פטור שואל והבעלים משלמים נזק שלם אם לא שתפסו בי"ד והיכא דלא יכול לברר שנודע לו אח"כ ואמר מעצמי נודע לי לאו כל כמיניה למטען הכי

³⁷ כתוב עליו בהשגות א"א הא דלא כהלכתא שאין זה הדין אלא בשתפסוהו ב"ד ע"כ. ובאמת שהנמרא כך היא דמקשי נימא ליה (שואל) אי תם הוא הוה מערקנא ליה לאנמא ופריקו הכא במאי עסקינן דאקדום ב"ד ותפסוהו. ויש דרך לתרץ דברי רבינו שאותה סוגיא אינה לדעת ר' ישמעאל שאמר יושם השור וב"ח הוא אבל אליבא דר"ע דאמר שותפי נינהו אי מעריק ליה חייב ומחלוקתן פ' המניח (דף ל"ד) וקיי"ל הלכה כר"ע מחבירו ולפיכך לא חשש רבינו לאותה קושיא וכן פירשו מן המפרשים דההיא קושיא דוקא לר' ישמעאל וכ"כ הרשב"א ז"ל. מ"מ שם, ותימה דשם אמרו ונימא ליה אי תם הוה מודינא ומיפטרנא וא"כ אמאי חייב לדידיה נימא ליה אי הוה מודינא מיפטרנא כדהקשו בגמרא. לח"מ שם, ואפשר שמטעם זה לא הוזכר חילוק דינים אלו בשו"ע, אלא כתב בסתם "אם לא שמרוהו כלל, ויצא והזיק, נכנסו תחת הבעלים וחייבים לשלם תם חצי נזק ומועד נזק שלם, והבעלים פטורים".

³⁸ דאל"כ כיון דחצי נזק קנסא הוא מצי לומר השואל אם הייתי יודע שהיה תם הוה מודינא ומפטרנא דמודה בקנס פטור או הוה מעריקנא ליה לאנמא ואף על גב דקיי"ל כר"ע דשותפין נינהו ובי"ד ינדהו אם לא ישלם לו מכל מקום ר"ל שמתוך דברים אלו שהיה עושה היה ניזק מתפשר עמו בדבר מועט והיה מוחלו ונמצא שהפסיד כל היתרון. הלכה למשה שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

אולם אם אחר³⁹ שהזיק התם ברשותו של שואל אומרים לבעלים הרי שלך לפניך, לא אמר כלום, שהרי בית דין לוקחים אותו להשתלם מגופו⁴⁰.

ואם לא ידע השואל שהוא נגחן אין השואל חייב כלום, והבעלים משלמין נזק שלם.

שאלו כשהוא תם⁴¹ והועד בבית השואל, והחזירו לבעליו יבואר להן שי"א שחזר לתמותו.

ובכל הנזכר אם התנה⁴² שאינו מקבל שמירה שלא תזיק, חייב הבעלים לשלם, כיון שעפ"י התנאי פטור השומר, חזר הבעלים לכל החיובים, אף על פי שהיתה בבית שומר.

דף מ:

ח. מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו מנין שמוציאין מזה ונותנים לזה

כבר התבאר במסכת פסחים דף לא. וכתובות דף יט. וגיטין דף לו. שמעותיו של לזה⁴³, בכל מקום שהם, בין שמופקדים ביד אחרים⁴⁴, ובין חובות שחייבים לו, בין בחוב הלואה ובין בשאר חובות, בין בשטר ובין בע"פ⁴⁵, משועבדים לפרעון חובו מדר' נתן.

³⁹ שו"ע ונו"כ שצו ה.

⁴⁰ במועד אחר שהזיק יכול השומר לומר לבעלים הרי שלך לפניך ואני אשוה את נפשי עם הניזק דהרי אינו משתלם מגופו. סמ"ע שם יז

⁴¹ שם הלכה ח

⁴² מבואר בשו"ע (שם)

⁴³ שו"ע ונו"כ שם פו א

⁴⁴ דעת הקצה"ח בכמה מקומות שבפקדון לא שייך שעבודא דר"נ כדלהלן, ועי' במשובב נתיבות סימן פו סק"א, אמרי בינה דיני טו"נ סימן כו.

⁴⁵ עי' קצה"ח סימן פה סק"ה וסק"ו וכן בסימן פו סק"א וסק"ה ובנה"מ שם בדין שעבודא דר"נ במטלטלין ובמלוה ע"פ מדין שעבוד, ועי' אמרי בינה דיני טו"נ סימן כו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

לדעת השו"ע דין שעבודא דר"נ כדין נכסים משועבדים, ואינו אלא ע"י ב"ד, אבל הש"ך כתב שמ"מ מוטל על הלוח עצמו לעשות כל טעדיקי שאפשר לו כדי לתבוע חובו ולשלם לזה⁴⁶.

ואף על פי שיכול שמעון הלוח לתת מעותיו או כליו לכל מי שירצה, וכן יכול להלוות לכל מי שירצה ולכל זמן שירצה, אף על פי שהוא כבר חייב לראובן, מכל מקום ברגע שהלוח מעותיו ללוי, משתעבד לוי לפרוע לראובן ולא לשמעון⁴⁷, ולכן אין שמעון יכול לשוב למחול ללוי החוב או להרחיב לו זמן הפרעון, אם אין לו נכסים אחרים ממה לפרוע לראובן⁴⁸.

לפיכך היו לו מעות מופקדים ביד אחר⁴⁹, הרי הן כמזומנים בידו, ואינו יכול לסלק בשוה כסף, היו לו מעות בהלואה אצל אחרים, כל שלא הגיע זמן הפרעון אין מוציאין

⁴⁶ , להלן, ועי' שו"ת מהריט"ן סימן מט. ומדברי הקצ"ח נראה ששעבודא דר"נ הוא שעבוד הגוף וא"צ ב"ד, ויכול המלוה עצמו לתבוע מהחייב ללוה שלו, ומשתבעו ולא פרע לו חייב לפרוע שנית כאילו נעשה ע"י ב"ד. ובערוה"ש כתב שמוטל על שמעון ולוי להמציא המעות לראובן, ואם אינם עושים כן מוציאין ממנו בב"ד. ובשו"ת גור ארי' יהודא חו"מ סימן נח כתב שאע"פ שידוע שמלוה שלו חייב מעות לאחר, אינו חייב מעצמו לשלם לו מדין שעבודא דר"נ, ומשמע שע"י תביעה חייב.

⁴⁷ ודעת הקצ"ח פו סק"א ששעבודא דר"נ הוא שעבוד גמור יותר משעבוד נכסים, וכאילו נעשה המלוה שלו, ולכן יכול למכור החוב, וכן אם רוצה הלוח שלו לסלקו במעות אינו והנה"מ שם חולק, וכתב ששעבודא דר"נ הוא מעין דין ערב, ועפ"י כתב בערך ש"י שאם יש לו חוב על חברו שאינו יכול להוציא ממנו בדין, ה"ה שאין שעבודא דר"נ, דהא קי"ל שאין הערב חייב אלא כמה שהלוה חייב, עיין שם. ועי' ברית יהודה פרק א הערה מח ופרק ו הערה ח בדין רבית בחוב המשועבד לו מדר"נ, ושם בפרק טו הערה ח בדין שעבודא דר"נ אם מיקרי קבלת אחריות לענין מכירת שט"ח.

⁴⁸ ונראה דה"ה כשראובן חייב לשמעון ושמעון ולוי לראובן, יש לכל אחד תביעה על חברו, והיינו ראובן חייב לשמעון חובו, ושמעון חייב לו מכח שעבודא דר"נ, שהרי חייב ללוי שחייב לראובן, וכן בשמעון עם לוי ולוי עם ראובן, ויכול כל אחד לעכב חובו, ומ"מ אין החובות מתבטלים מאליהם, כדקיי"ל זה גובה וזה גובה, ואף במקום שאמרו יעמוד כל אחד בשלו, נראה שאין החובות מתבטלים, כדמשמע בסימן פו סעיף ו, אא"כ יתרצו שנים מהם לבטל חוב כנגד חוב, ואז זכה כל אחד בשלו, ואם נתרצו ראובן ושמעון לבטל החובות, שוב אין גם לראובן על לוי ולא ללוי על שמעון, וא"צ להסכמת לוי, ואם פרע ראובן לשמעון ולא תבע ממנו חוב לוי, חייב ויכול שמעון לפרוע ללוי, כיון שלא תבע ממנו קודם שפרע, וכן משמע בש"ך סימן פו ס"ק יד. פתחי חושן שם הע' מו

⁴⁹ שו"ע סימן פו סעיף ד ורמ"א סימן קא סעיף ד. ודעת הקצ"ח בסימן פו סק"א וכן בסק"ד וסק"ז שבפקדון לאו משום שעבודא דר"נ הוא, אלא כאילו עדיין ברשותו ממש, וממילא יכול המפקיד לתת במתנה לנפקד או לכל מי שירצה, כשם שיכול לתת מטלטלין שלו לכל מי שירצה, מה שא"כ כשחל שעבודא דר"נ אינו יכול לתת או למחול, כמו שנתבאר בסימן פו, ולדעת הש"ך סק"י גם בפקדון הוא מדין שעבודא דר"נ, וועיין בפתחי חושן ח"א הלואה פ"ד בעק"ט שכתב נראה שיש עוד נ"מ, שאם הפקדון ברשותו חייב הוא עצמו לטרוח ולהמציא המעות למלוה, משא"כ מדין שעבודא דר"נ, לדעת השו"ע בסימן פו סעיף ג הטירחה על המלוה, וכתב הסמ"ע שאם התנה עמו שיטרח כדי למכור ולהמציא לו מעות, גם טירחת הגוביינא הוי כטירחת מכירה, וחייב בה הלוח אף לדעת השו"ע. ועי' נה"מ שדחה דברי הקצ"ח, ועי' משובב נתיבות.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

מיד הלוח, הגיע זמן הפרעון ויש מעות מזומנים ביד הלוח שלו, יש להסתפק אם דינם כפקדון ביד אחר לענין זה.

היו בידו מעות פקדון של אחרים, אין בעל חוב גובה מהם, אבל מעות הלואה, אף על פי שעדיין לא הוציאם, בעל חוב גובה מהם.

המשועבד מדר' נתן, משועבד לכל בעלי חובות, ולכן אף אם קדם אחד ותפס מידו, יש אומרים שמוציאין מידו, ומחלקים בין כל בעלי חובות כדינם.

ט. הועד בבית שואל והחזירו לבעלים בעלים משלמין חצי נזק ושואל פטור מכלום ... רשות משנה ... ורישא ...

דכל מקום שהולך שם בעליו עליו

שאלו כשהוא תם והועד בבית השואל, והחזירו לבעליו י"א⁵⁰ שחזר לתמותו, הואיל ונשתנית רשותו בטלה ההעדה, והבעלים משלמין חצי נזק, והשואל פטור שהרי החזירו. וי"א⁵¹ שאין שינוי רשות מבטל ההעדה.

וכל זה בפקדון שהוא בעין אצל הנפקד, אבל אם אינו בעין אלא שנתחייב הנפקד מדין תשלומי שומרים, נראה דלכו"ע אינו אלא מדין שעבודא דר"ג, כדמוכח מדברי הראשונים שכתבו בעיקר הטעם שפקדון הוא כאילו ברשותו משום שיכול להקדישו, וכשאינו בעין אינו יכול להקדישו, וכן בפקדון שכפר בו, כמ"ש בדיני פקדון (ח"ג) פרק א סעיף לג.

⁵⁰ רמב"ם שם הלכה ח בריא"ז הובא בשלטי הגבורים סביב הרי"ף דף כ' ע"ב כתב ז"ל היה השור תם בשעה שהשאלו לשואל ונעשה מועד ברשות השואל והחזירו לבעליו ונגח נגיחה ד' ברשות בעליו הרי זה משלם חצי נזק שהרי לא ידע הבעל שהוא מועד בשעה שנגח נגיחה ד' ואף על פי שהעידו עליו בפני השואל אין הבעל מתחייב עליו על ידי השואל והשואל פטור שאין שמירתו מוטלת עליו עכ"ל. הנה אף על גב דלא פליגי לענין דין זה ע"ד רבינו ז"ל דלעולם אין הבעלים משלמים אלא חצי נזק והשואל פטור שהרי החזירו מכל מקום מטעמא דיהיב ז"ל נראה דאינו פוסק כר"פ דרשות משנה אלא כתירוץ דרבה דרשות אינה משנה וסיפא היינו טעמא משום דא"ל לאו כל כמינך דמיעדת ליה לתוראי.

⁵¹ מהרש"ל ז"ל סוף סי' י"ז חולק על הרמב"ם וכתב ז"ל דקי"ל רשות אינו משנה לעולם, ע"כ ליתא להאי סיפא אלא הבעלים משלמים נזק שלם [עכ"ל] כלומר דהשואל אין לו בשור כלום מעתה דהרי החזירו כמ"ש רבינו לפי סברתו דרשות משנה והבעלים משלמים חצי נזק והשואל פטור דהרי החזירו והרב מהרש"ל ז"ל לשיטתיה אזיל דהוכיח במישור לעיל באותו פרק סי' י"ד כמ"ד דרשות אינו משנה לעולם ודחה דברי רבינו והרב המגיד ז"ל שכתב דלא מצא חולק ע"ז יעו"ש וכן כתב הר"ב נמוק"י ז"ל בס"פ ד' וה' על מתני' דשור של פקח דברי ר' מאיר ור' יהודה מפרש בגמ' דברשות משנה קמפלגי [וכו'] וקי"ל ר"מ ור"י הלכה כר"י הילכך כר"י קי"ל דסבר רשות אינה משנה [עכ"ל] וכ"כ בהגהות אשרי יעו"ש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

אולם אם הועד בבית העלים אינו חוזר לתמותו בכך שמסרו לשומר לשמור שכל מקום שהוא הולך הרי שם בעליו עליו⁵² כמו שהתבאר⁵³.

י. שור האצטדין אינו חייב מיתה

כבר התבאר לעיל דף למ'. ששוורים שמשחקין⁵⁴ בהן ומלמדין אותן שיגיחו זה את זה אינם מועדים זה לזה, ואפילו המיתו את האדם, אינן חייבין מיתה⁵⁵. שני' (שמות כא פסוק כח) וְכִי יִנָּח לֹא שִׁיגִיחוּהוּ. ומשום כך המשסה כלב בחבירו וחרגו אין הכלב נסקל, ואינו נעשה מועד אפילו עשה כן מספר

⁵² הנה צריך ביאור בסברא דרב פפא דמה שהועד בבית הבעלים מהני גם לבית שואל, משום דרשות השואל לא נחשב רשות אחרת, ומה שהועד בבית השואל לא מהני כשהחזירו לבית הבעלים, משום דרשות הבעלים נחשב שינוי רשות לגבי רשות השואל, והנה אם ה' אפשר לומר דבשעה שנעשה מועד בבית השואל לא נעשה מועד לגבי הבעלים כלל ה' שפיר, אבל באמת זהו טעמא דרבא דרשות אינו משנה, ורק דלאו כל כמינך דמייעדת לתוראי אבל רב פפא לא סבר הכי אלא טעמא לדידי' כשהועד בבית שואל משום דרשות משנה, ונראה דשומרים כיון דגלי קרא מולא ישמרנו דנכנסו תחת הבעלים א"כ ע"כ נתחייבו בכל חיובי הבעלים, וכיון דגבי בעלים הוא מועד ע"כ נשאר חיוב ההעדאה גם לגבי השומר, דהא רמי רחמנא על השומר חיובי הבעלים, וסברא דרב פפא דשם בעליו עליו מהני לענין זה, דע"כ השומר מקבל כל חיובי הבעלים, דהתורה הטילה עליו חיובי הבעלים מקרא דולא ישמרנו דמרבא דמסרו לד' שומרים נכנסו תחת הבעלים, ולכן שפיר לא אמרינן רשות משנה, אבל כשהועד בבית שואל אף דעכ"פ לא סבר לסברא דלאו כל כמינך דמייעדת לתוראי מ"מ סבר דשייך בזה סברא דרשות משנה, דכיון דעיקר ההעדאה היתה לגבי השומר, דהשור עומד לענין דיני נזקין ברשות השומר, וא"כ כשהחזירו לבעלים ואינו ברשות השומר שייך לומר רשות משנה, דהא ההעדאה היתה על רשות השומר, ונ"מ בין סברא דלאו כל כמינך דמייעדת לתוראי, ובין סברא דרשות משנה הוא רק לענין זה אי ס"ל רשות משנה לענין מכירה, דלרבא לא ס"ל רשות משנה ורק בהועד בבית שואל הבעלים פטורים משום דלאו כל כמינך, ור"פ סבר דטעמא משום רשות משנה, ולכן לענין מכירה נמי רשות משנה, והרמב"ם פסק כר"פ. אבהא"ז שם

⁵³ כס"מ ולח"מ שם ז

⁵⁴ רמב"ם שם הלכה ה ח

⁵⁵ ונ"מ בזמן הזה שאין להורגו שאינו כשור שהרג אדם שמצוה להורגו כמבואר בשפכ א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

פעמים⁵⁶. וכן אם גירה בו בהמה או חיה והרגוהו. אולם חייב בעליו לשלם חצי נזק⁵⁷. וי"א⁵⁸ שאם הועד משלם נזק שלם.

יא. לגבי מזבח ... כשר ... אנוס הוא

בהמה ששחקן⁵⁹ בה, והגיחה עד שהמיתה את האדם, הרי זה כשירה למזבח, מפני שהיא כאנוסה⁶⁰.

יב. מן הבהמה להוציא את הרובע ואת הנרבע מן הבקר להוציא את הנעבד מן הצאן להוציא את המוקצה ומן הצאן להוציא את הנוגח

אחד הבהמה⁶¹ ואחד העוף שרבעה או נרבעה או הוקצה לע"ז או נעבד הכל פסול לגבי המזבח. אף על פי שהן מותרין באכילה⁶², הרי הן פסולין לגבי

⁵⁶ סמ"ע שם ב

⁵⁷ שו"ע שצה א רמב"ם שם פרק ב הלכה יט וגם אם הוא הועד שנאמר כי יגח ולא שיגיחוהו אף כאן דינו כתם ואינו משלם אלא חצי נזק ולפיכך סתם רבינו ז"ל. מ"מ שם. ועיקר הסברא בדעת הרמב"ם דנראה דסובר דלא שייך העדאה אלא אם כשהוא מועד כבר עומד להזיק אבל היכא שגם אחר שיעשה מועד אינו עומד להזיק לא מיקרי מועד דשור נגח כתיב דמשמע שהוא מועד לזה ועומד בודאי ליגח. ולכן הכא גבי משסה או שור האי צמדין דלא נוכל לומר דהוא עומד ליגח דהא אסור לשסות אותו והמשסה חייב בדיני שמים. אבהא"ז שם. ובמרכה"מ שם כתב בשור האצמדין דאנוס הוא אין בו דין העדאה דלא מקרי קרן מועדת שאין כוונתו להזיק אלא מחמת שהרגילוהו בכך ומשו"ה מקרי משונה ואין הבעלים משלמין רק חצי נזק וכמ"ש רבנו בפ"י המשנה שאין זה בטבע השור עיין שם

⁵⁸ השנות הראב"ד שם ושם פרק ו דליהוי כשור שהוא מועד לשופרות

⁵⁹ רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק ג הלכה ו ופרק ד הלכה א

⁶⁰ פסק כרב ועיין תמורה כ"ח ב' ומרש"י שם בתמורה משמע דפוסק כשמואל יעו"ש ואולי י"ל דכתב כן אליבא דכו"ע ועוד י"ל דלא חשיב אונס רק כשנלחם עמו אדם להורגו וכמש"כ התוס' ב"ק כ"ד ב' ד"ה המשסה וכו'. ואע"ג שולד בהמה שהרגה אדם פסול למזבח כמבואר ברמב"ם שם פרק ג הלכה יב, אע"ג שהולד ודאי אנוס הוא, צ"ל דמעמא משום דהוי עובר ירך אמו ואף להמפרשים דס"ל דלאו ירך אמו הוא והטעם משום דהיא וולדה נגחו. הר המוריה שם.

⁶¹ רמב"ם הלכות איסורי מזבח פרק ד הלכה א

⁶² וכל זה בעד אחד או ע"פ הבעלים, דאלו בשני עדים גם להדיוט אסורים וחייבין מיתה (תמורה כח, א). ערוך השולחן העתיד הלכות איסורי מזבח סימן נג טו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

המזבח שנאמר⁶³ (ויקרא כב פסוק כה) פי משחתם פהם כל שיש בו השחתה פסול, ובעבירה הוא אומר (בראשית ו פסוק יב) פי השחית כל פשר, ובע"ז כתיב (שמות לב פסוק ז) פי שחת עמך, וכן בהמה ועוף שהרגו את האדם הרי הן כרובע או נרבע ופסולין למזבח.

יג. רובע עשה בו אונס כרצון נוגח לא עשה בו אונס כרצון

הרובע והנרבע⁶⁴ בין שהיתה הבהמה שלו, בין שהיתה של חבירו בין באונס בין ברצון בין בזדון בין בשגגה בין לפני הקדשה בין לאחר הקדישה הרי זו אסורה למזבח.

אבל המוקצה לעבודה זרה אם היא שלו והוקצה קודם שיקדיש נפסל, הקצה של חבירו אין אדם אוסר דבר שאינו שלו, הקצה שלו אחר שהקדישו הרי זה מותר, שאין אדם מקצה דבר שאינו שלו⁶⁵.

וכן שלו אינה נאסרת אא"כ הקצה אותה ברצון, אבל כשאנסוהו להקצות לאו כלום הוא, וכן אם הקצה בשוגג שלא ידע שזהו עכו"ם⁶⁶.

⁶³ בהר המוריה הקשה האי דרשא דמייתי רבינו הוא כתנא דבי ר' ישמעאל דהתם ובתו"כ ויקרא פ"ב פרשה ב' מייתי דרשא דמן הבהמה יעו"ש היטיב וא"כ יש לעיין למה לא הביא רבינו דרשא דמן הבהמה המוזכר כאן ובתמורה כח ובחר בדרשא זו דמשחתם ועיי"ש מה שתי'.

⁶⁴ רמב"ם שם פרק ד הלכה ה

⁶⁵ ואף על גב דגם עדיין שם בעליו עליה שאומרים הקדישו של פלוני, מ"מ אינה שלו ושל הקדש היא. ואפילו בקדשים קלים למאן דס"ל ממונו של בעלים הם, מ"מ להוציאו מרשות הקדש אין ביכולתו.

⁶⁶ . ויש להסתפק כשידע רק שהיה סבור שמותר להקצות אם נאסרת כיון דעכ"פ הקצה לה, או דמותרת כיון שעשה זה בשוגג, ונראה שאסורה. ערוך השולחן העתיד הלכות איסורי מזבח סימן נה יג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

